

מראי מקומות - מגילה

ו:

הפרשיות בשני אדרים (דהיינו, אין סברא לומר דיכול לבחור איזה מהם שירצה). ועוד כ' דלענין מאי דאמר' דלהספד ותענית זה וזה שוין, זהו ג"כ רק בכה"ג, דרק אח"כ נתגלה דנתעברה, אבל אם נודע קודם י"ד, אז אין שום איסור הספד ותענית בי"ד וט"ו באדר א'. אבל הטור (תרצ"ז) הביא בשם הסמ"ג, הרמב"ם, והר' פרץ (כפי מה שנתקן בהטור החדש מ"י), דבכל השנים אסורין בהספד ותענית בי"ד, אפי' בזמן הזה דאנו יודעים מכבר שהשנה מעוברת.

ו. אין בין אדר הראשון לאדר השני וכו'

ולענין תענית יארציי"ט בשעה מעוברת, כ' הבית יוסף (או"ח, תקס"ח, ז') בשם המהר"י וי"ל דצריך לצום בשתייהן, אבל הב"י חולק וס"ל דאינו מתענה אלא בשני, ומשום דדומה למי שנודר שמתענה עד אדר, דאמר' דאם ידע דהשנה מעוברת, כוונתו הי' עד אדר ב'. וכן פסק בשו"ע (שם), והביא הרמ"א שם ש' המהרי"ו הנ"ל, וגם הביא ש' המהרי"ל ומהר"י מינץ דצריך לצום רק בראשון. וע' מ"ב (שם, מ"א-מ"ב) שביאר הא דנוהגין דוקא בראשון, משום דאין מעבירין על המצוות.

והתרומת הדשן (הובא במג"א (שם, כ') הביא ראי' לצד זה מהגמ', דנקט' הטעם למאן דס"ל דקורין בשני משום דסומכין גאולה לגאולה, משמע דבלא סברא זו הדר דינא דאין מעבירין על המצוות, וא"כ, בתענית יארציי"ט, דאין שייך הסברא דסומכין גאולה לגאולה, א"כ נשאר לנו הסברא דאין מעבירין על המצוות, וא"כ לכאו' לכ"ע יהי' באדר א'. וכ' המחצית השקל ליישב ראי' זו, דס"ל להמהרי"ל דתענית יא"צ אינו משם כבוד אב ואם, אלא משום דריע מזלי' דבן, וא"כ אין שייך בזה הסברא דאין מעבירין על המצוות כלל, וא"כ שוב אינו ראי' כלל מסוגיין דצריך לצום דוקא בראשון.

אבל המג"א עצמו כ' דהעיקר לדינא הוא לצום בשניהם, והביא ראי' מהגמ', דבאמת למה צריך פסוקים כלל לומר או כך או כך, תסגי בסברא שאמרו לקרות או בזה או בזה. וא"כ משמע דמסברא חיצונה הי' צריך לקרות בתרוייהו, דשניהם אדר הם. ולכן, כאן בתענית יא"צ, דאין שום פסוקים, יש לחזור להסברא חיצונה ולצום בשניהם (וע' לקמן תי' לקו' זו מהטורי אבן).

ז. אלא מקרא מגילה ומתנות לאבינונים

ולכאו' משמע דלענין סעודה שוין. וכ' הר"ן (ג: בדפי הרי"ף) דמה דלא אמר דלסעודת פורים שוין, היינו משום דקאמר דלענין הספד ותענית זה וזה שוין, וזהו עיקר חיוב דסעודה, ומאי דאמר' חייב איניש לבסומי בפוריא וכו', זהו מדרבנן בעלמא (ע"פ הגהת הפעול"ש בהגהות וחי' להרי"ף). וכ' עוד דקרוב

המשך בעמוד הבא

א. תלת מאה קטירי... ומיטרדי לאוקמי מלכא

פי' המהרש"א, ועי"ז נתקיים זממם אל תפק, ואינם מחריבין העולם. וע"ע בשפת אמת דכ' דהענין תמוה, וכי בכל יום מתמנה שר חדש, ולא שמענו שיהי' כן באיזה מקום, וכ' דיתכן לפרש על שרים שלמעלה קאמר (אולם מדברי המהרש"א מבואר דלא פי' כן). וע"ע בשפתי חכמים דכ' דלוחמים גופא כדי להעמיד מלך א' על שניהם, וכ"א רוצה שיהי' המלך מבן מדינתו. ותנאי יש ביניהם דכיון דנהרג א' מהם, שוב אין לוחמים באותו יום עוד.

ב. יגעתי ומצאתי תאמן

העיר השפת אמת (פ' יתרו), מה ענין יגיעה למציאה, הרי מציאה היא דבר שבא בהיסח הדעת, בלא מציאה. וביאר דבאמת א"א להגיע אל מעלת התורה בלא יגיעה, רק ע"י יגיעה זוכה למעלת התורה על דרך מציאה ומתנה. וכן הובא באסופות רבנו חיים הלוי בשם הגר"א ווסרמן בשם הגר"ח. וע"ש עוד בשם הגרי"ז, שביאר שיש ב' בחינות בלימוד התורה, שצריך לעשות חשבון לעצמו, שאם ילמד כמה וכמה שעות או כמה וכמה שנים יכול לדעת כך וכך. וכן בלימוד התורה יש בחינה שני', שמי שלומד, נותן לו הקב"ה "מציאות", שע"ז א"א לעשות חשבון, וזהו הביאור בגמ' כאן יגעתי ומצאתי.

ג. שעה משחקת לו שאני

כ' היעב"ץ דכשהשעה משחקת לרשע, אפי' צדיק גמור לא יתגרה בו, והיינו במילי דידי', אבל במילי דשמיא לעולם שרי, ואפי' לצדיק שאינו גמור מותר להתגרות בו, ולצדיק גמור מצוה וחובה נמי איכא (וצ"ע מנ"ל לחלק בין צדיק גמור וצדיק שאינו גמור בנוגע זה).

ד. כרך גדול של רומי וכו'

כ' המהרש"א דמה דמספרין גדולתו של הכרך גדול של רומי הוא לאשמענין, דאם לעוברי רצונו כך, לעושי רצונו ישראל לעתיד על אחת כמה וכמה.

ה. אין בין אדר הראשון לאדר השני אלא

קריאת המגילה ומתנות לאבינונים

כ' הרא"ש (ד'), דמה שאמרה המשנה אין בין ארישא קאי, דבפורים באדר ראשון עדיין לא נתעברה השנה. אבל היכא דנתעברה השנה קודם י"ד, אז ודאי הוי אדר א' כמו שבט, וא"כ פשוט דאינו יכול לקרות המגילה באדר א'. וגם לענין הא דאמר' דלענין ד' פרשיות זה וזה שוין, ג"כ מיירי בכה"ג דנתעברה השנה לאחר קריאת הפרשיות, אבל אם נתעברה מקודם, ודאי אין סברא לומר שבכל השנים המעוברות יקראו

מראי מקומות - מגילה

1: (המשך)

א', יקראו באדר ב', קמ"ל קרא דצריך להיות כמו בכל שנה ושנה, וא"כ יש הקפדה שיהי' דוקא באותו חודש, ואל"ה לא יצא (וצע"ק, שהרי זה לא תי' אלא שי' ראב"י דס"ל דקוראים באדר א', אבל למאן דס"ל דקורין באדר ב' לא ביאר למה צריך קרא ולא סגי לי' בהא דצריך לסמוך גאולה לגאולה, ולכא"ו צ"ל דגם סברא זו דיש להסמך גאולה לגאולה אינה סברא המעכבת, ולכן צריך קרא לומר דמעכב, וצ"ע).

י. **מסתבר טעמא דאין מעבירין על המצוות**
העיר הטורי אבן, מה ענין זה לאין מעבירין על המצוות, הא כאן לא מעביר שום מקום מצוה, וגם לא התחיל שום מצוה דאומרים לו שלא לעבור על מצוה זו לעשות דבר מצוה אחרת או דבר רשות, אלא כאן הוי רק העברת זמן בעלמא, והוי דומה לכל מצוה שיכול לעשותה בכל היום, דלא אמרי' אין מעבירין על המצוות וצריך לעשותה מיד בבוקר, אלא רק משום דזריזין מקדימין למצוות יש לו לעשותה בבק. וא"כ, לכא"ו ה"ה כאן, מצד הדין דזריזין מקדימין מוטל עליו לעשותו מיד, ולא משום דאין מעבירין על המצוות. וכ' דא"ה, ומה דנקט כאן אין מעבירין לאו דוקא, וכוונתו באמת להא דזריזין מקדימין למצוות.

אבל מתוס' מבואר שלא פי' כן, שהרי כ' דמגמרן יש ראי' דאמרי' אין מעבירין על המצוות אפי' במצוה א'.

יא. **אין מעבירין על המצוות**
תוס' הביאו ראי' מגמרן דשייך המושג של אין מעבירין על המצוות אפי' במצוה א', ודלא כשי' הי"מ דס"ל דאין מעבירין על המצוות שייך רק בב' מצוות (ולגבי עצם ראיית תוס', י"ל דס"ל להי"מ כמש"כ בשם הטו"א הנ"ל, דמאי דנקט' לשון אין מעבירין על המצוות כאן לאו דוקא). ולבאר סברת הפלוגתא בין תוס' להי"מ, כ' היתה ליונה דלכא"ו תלוי בטעם הדבר דאין מעבירין על המצוות. דרש"י כאן כ' דהטעם הוא משום דאמרו חז"ל מצוה הבא לידיך אל תחמיצנה, וודאי זה שייך גם במצוה א', דמ"ש. אבל הרמב"ם בפיה"מ לאבות (ב, א') כ' לא נתבאר לנו השכר של כל המצוות, ולזה אמרו דאין מעבירין על המצוות, ר"ל כשיזדמן לך מעשה מצוה, לא תעבירהו והניחהו לעשות מצוה אחרת. ומשמע כדעת הי"מ דכל הדין אין מעבירין על המצוות הוא להעבירו בשביל מצוה אחרת.

הדבר שראוי להרבות בסעודה גם בי"ד של אדר א', אבל לענין משלוח מנות לא אמרי' כן, וכמו דמתנות לאביונים לא תקנו אלא באדר ב' (ואין להביא ראי' מכאן דס"ל דדין משלוח מנות אינו תלוי בסעודה, שהרי לענין מקדימין ליום הכניסה כ' דמשלוח מנות תלוי ביום הסעודה, וא"כ לכא"ו מבואר דס"ל דדין משלוח מנות תלוי בדין סעודה, אלא לכא"ו כוונתו ללמוד ממתנות לאביונים די"ד של אדר א' אינו פורים כלל לענייני המצוות, ומה דמריב בסעודה, זהו רק דיש ענין לשמוח קצת).

אבל תוס' כ' דבאדר א' אין ענין כלל לעשות משתה ושמחה, דמהא דהגמ' נקט' דשוין לענין הספד ותענית, יש לדקדק דלענין סעודה אין שוין.

ולדינא, הביא השו"ע (או"ח תרצ"ז) מח' אם אסורים בהספד ותענית או מותרים, אבל שאר דברים אין נוהגין בהם (אגב, מלשונו משמע דלכ"ע אין אומרים תחנון בהם). והרמ"א הביא מהטור בשם הרי"ף (וכבר הבאנו הגהת הטור החד' דזהו ר' פרץ) דבאמת חייב להרבות במשתה ושמחה גם בי"ד דאדר א', ואין נוהגין כן. אבל ירבה קצת בסעודה כדי לצאת דעת המחמירין, וטוב לב משתה תמיד.

ח. **וראב"י סובר אפי' מקרא מגילה לכתחלה בראשון**
כ' תוס' דדיוק הגמ' הוא מהא דאמר ראב"ר"י דכל מצוות שנוהגות בשני נוהגות בראשון, דזה משמע אף לכתחלה. אולם הק' הרשב"א, א"כ מה שייך לומר דכל מצוות שנוהגות בשני נוהגות בראשון, הרי לפי ראב"ר"י נוהגין דוקא בראשון. ותי' דכוונתו לומר דכל מצוות דלפי דבריכם נוהגות בשני, באמת נוהגות בראשון. עוד כ' להסתפק, מה הדין אם לא קרא בראשון, האם לפי ראב"ר"י קורא בשני או לא. וסיים דמסתבר שאין לקרות בשני, דהא טעמו משום דכתי' בכל שנה ושנה, ומשום שאין מעבירין על המצוות, וא"כ נמצא דבאמת זמן החיוב הוא רק באדר ראשון, ואין קיום באדר שני כלל, וכ"כ הריטב"א בפשיטות.

ז. **ושניהם מקרא א' דרשו**
הק' הטורי אבן, למה צריך קרא כלל, תיפוק לי' מהסברות שאמרו, או דאין מעבירין על המצוות, או דצריך לסמוך גאולה לגאולה [וע' לעיל מה שהביא המג"א ראי' מזה לשי' המהרי"ל]. ותי' דבלא קרא הו"א דכיון דהאי טעמא דאין מעבירין על המצוות אינו מעכב, א"כ אם לא קראו באדר